

CSD IN ZAŠČITA OTROKOVIH KORISTI V DRUŽINSKIH SPORIH

POSVET OTROK V DRUŽINSKEM SPORU,
mag. Darja Kuzmanič Korva, Skupnost CSD Slovenije
Ljubljana, 14.5.2015

PRAVICE OTROK

so pravice človeka v družini, pravice vsakega družinskega člana, tudi otroka.

Odrasli jih odkrivamo, uresničljive so le, če jih posredujemo tudi otroku, če jih uporabljamo odrasli in otroci v družini

- ❖ **pravica otroka, da je zraven**, saj je čas, ki ga uporabimo za otroka, ne da bi bil zares zraven, praviloma zapravljen čas;
- ❖ **pravica do samote** – otrok mora imeti pravico, da soodloča ali bo zraven ali ne;
- ❖ **pravica do nove možnosti** – še ene »šanse« saj mu tako omogočimo, da ne dobi občutka, da je odpovedal;
- ❖ **pravica da dobi pomoč**, ko jo potrebuje, ko zanjo prosi, kot njegova pravica, da pomaga;
- ❖ **pravica otroka, da se umakne** – da je sam, če se otroku vsilimo ali ga prisilimo, da je z nami, se ta čas obrne proti otroku;
- ❖ **pravica otroka do vseh svojih čustev** - na otroka deluje uničujoče, če mu onemogočimo, da pokaže spontana čustva – ne zahtevajmo od otroka, da čuti kot je treba – če so otrokova čustva sprejeta, se jih bo naučil razumeti in obvladovati – ravnanje z jezo, žalostjo, obupom, žalovanjem, veseljem, razočaranjem, strahom;
- ❖ **pravica otroka da se uči** – da izbere in organizira svoje učenje, da sprašuje, da dobi odgovore na svoja vprašanja, da se uči skupaj z odraslimi.

PRAVICE ZA ŽIVLJENJE V DRUŽINI:

- ❖ **pravica do razvidnosti** – razvidni so tisti procesi v družini, s katerimi se je mogoče soočiti, ki jih je mogoče komunicirati;
- ❖ **pravica do spreminjanja** – zavestno iskanje alternativ patriarhalnim, avtoritarnim, hierarhičnim odnosom;
- ❖ **pravica do sprave** – sprava pomeni ti si tam, jaz sem tu, sprejemam te takšnega kot si, ti pa sprejmi mene takšnega kot sem – sprava nas razmeji in razmejitev pomeni spravo.

OTROKOVE KORISTI

- ❖ Za otrokove koristi bi posebej morali skrbeti starši, inštitucije jim pogosto v postopki odvzamemo njihovo odgovornost;
- ❖ Ugotavljanje ogroženosti otroka (sum) na podlagi strokovne doktrine;
- ❖ Korelacija - visoka ogroženost z odvzemom otroka temelji na dejavnikih, ki se med seboj prepletajo:
 - pomembne otrokove čustvene in vedenjske značilnosti;
 - psihosocialna značilnost družine – skrb za nego, varstvo in oskrbo otroka, odnos med starši in otrokom, značilnosti staršev;
 - dejavniki širšega okolja.

VLOGA CSD PRI ZAŠČITI OTROKOVIH KORISTI

- ❖ Razvezni postopki (vzgoja in varstvo, stiki, preživnina)
- ❖ Nasilje v družini (ukrepi: rejništvo, vzgojni zavodi)
- ❖ Skrbništvo
- ❖ Posvojitev

Postopki: pravnici, nepravdnici in upravni postopek

Vprašanje – poslovne sposobnosti in lastnega zastopanja

PRAVDNI POSTOPEK (ZPP)

❖ VZGOJA IN VARSTVO, STIKI, PREŽIVNINA:

- **člen 77/3**: mladoletnik, ki ni pridobil popolne poslovne sposobnosti, je pravdno sposoben v mejah, v katerih mu je priznana poslovna sposobnost;
- **člen 409**: če je otrok star 25 let in je sposoben razumeti pomen in pravne posledice svojih dejanj – mu mora sodišče omogočiti, da kot stranka v postopku samostojno opravlja procesna dejanja;
- Za otroka, ki še ni star 15 let, ali sodišče presodi, da ni sposoben razumeti pomena in pravnih posledic svojih dejanj, zastopa zakoniti zastopnik (ali posebni zastopnik če sodišče presodi da je potrebno zaradi posebnih okoliščin zavarovati njegove koristi)

UPRAVNI POSTOPEK

- ❖ Večinoma se vodi na CSD,
- ❖ Otrok pred 18. letom ne more nastopati kot stranka,
- ❖ Dodatna možnost zaščite otroka s postavitvijo kolizijskega skrbnika
- ❖ Lahko se postavi tudi zagovornik (projekt VČP)

ZZZDR

- ❖ Členi: 105., 105.a., 106., 120., 129.a in 130.,
varstvo in vzgoja, stiki, preživnina, zaščita z ukrepi CSD
- ❖ 106a/4: predlog za določitev o obsegu in načinu izvrševanja stikov lahko vloži otrok, ki je dopolnil 15 let in je sposoben razumeti pomen in pravne posledice svojih dejanj (sodišče o tem odloča v nepravdnem postopku, razen kadar odloča skupaj s spori o varstvu in vzgoji otrok)

NASILJE V DRUŽINI

- ❖ Pridobitev informacije na CSD
- ❖ Ocena ogroženosti
- ❖ Multidisciplinarni tim
- ❖ Načrt pomoči žrtvi (tudi varnostni načrt)
- ❖ Spremljevalec žrtve
- ❖ Storitve, napotitve v obravnavo, ukrepi za zaščito

PROBLEM: pogovori z otrokom, ki jih opravijo različne inštitucije (kriminalisti, CSD, sodišče), v otroku obnovijo dogajanja in ga spravijo lahko v veliko stisko – premalo se uporabljajo varne sobe in video zapisi!

REJNIŠTVO, SKRBNIŠTVO, POSVOJITEV VZGOJNI ZAVOD

❖ REJNIŠTVO:

120 čl. ZZZDR – odločba o odvzemu otroka in namestitvi v rejniško družino; ali namestitev s privoljenjem staršev (158.čl)

❖ SKRBNIŠTVO:

členi od 201. do 205., in 213. ZZZDR – kadar otrok nima staršev ali ti zanj ne skrbijo, traja najdlje do 18.leta

Skrbnik za poseben primer (kolizijski skrbnik) – v sporu med starši in otrokom, zaradi sklenitve posameznih pravnih opravil ali v drugih primerih če so njihove koristi v navzkrižju

❖ POSVOJITEV:

Otroka do 18. leta starosti katerega straši s neznani ali podajo privolitev, ali jim je bila odvzeta roditeljska pravica, otrok, ki je starejši od 10. let mora soglašati.

❖ ODDAJA V VZGOJNI ZAVOD:

120.čl. ZZZDR – kadar CSD odvzame stroka staršem in ga namesti v VZ, le so starši zanemarili vzgojo in varstvo ali je to iz drugih pomembnih razlogov v otrokovo korist;

121.čl. ZZZDR - oddaja v VZ zaradi otrokove osebnostnih ali vedenjskih težav, ki ogrožajo njegov zdrav osebni razvoj.

VARSTVO IN VZGOJA, PREŽIVNINA STIKI (pod nadzorom, omejitv)

- ❖ Stiki pod nadzorom – korist zaznavamo pri kratkotrajno opredeljenih stikov, naloga strokovnega delavca in potek stika je odvisen od namena stikov;
- ❖ Stiki v času prestajanja zaporne kazni (opisati kakšni so bili pred prestajanjem kazni, kakšni so odnosi v družini,..) – dopisovanje, video - konferenčni klici;
- ❖ Nasilje - problem sodne poravnave, ko starša kljub hudemu sporu in nasilju dosežeta sodno poravnavo o stikih (pogosto zaradi nemoči enega izmed staršev), CSD opozarjajo da tovrstne poravnave niso nujno v korist otroka;
- ❖ Omejitve stikov – vedno v korist otroka in ne z namenom zavarovanja pravice staršev, gre za omejitve pravice otroka in staršev
- ❖ Problem CSD – še vedno so težave s stiki, ki so določeni za nedoločen čas, problem pomanjkanja kadra na CSD, saj stiki pod nadzorom niso zakonsko opredeljeni, zavzamejo lahko velik časovni obseg, izvajanje izven poslovnega časa in izven uradnih prostorov (izvajamo jo v okviru storitve pomoč družini za dom)

PROBLEM DVOJNOSTI POSTOPKOV

- ❖ Istočasen postopek CSD o odvzemu otroka in postopek sodišča o oddaji v varstvo in vzgojo tretji osebi;
- ❖ Sodelovanje izvedencev v različnih postopkih – nujno povezovanje in preprečevanje večkratne stigmatizacije otroka (predlog na timu se dogovori en izvedenec)
- ❖ V primeru hkratnih upravnih, civilnih in kazenskih postopkov – podvajanje, večkratna zaslišanja, različni izidi

2014

NALOGA CSD	ŠTEVILO
Pomoč pri varstvu otrokove koristi v sodnih postopkih	
Preživljanje	1.212
Varstvo otrok	1.414
Stiki	1.619
Nasilje (načrt / žrtve otroci)	185
Odvzem otroka	38

IZ ANALIZE ODVZEMOV OTROK

VZROKI	%
OTROKOVE ZNAČILNOSTI:	
• osebne/vedenjske/čustvene značilnosti otroka	24
• zavračanje strašev	13
POMEMBNE PSIHOSOCIALNE ZNAČILNOSTI DRUŽINE:	
• zanemarjanje	73
• fizično nasilje v družini	38
• zloraba alkohola/prepovedanih drog	33
• psihično nasilje v družini	31
• vzgojna nemoč	27
• nesodelovanje strašev, zavračanje pomoči	27
DEJAVNIKI ŠIRŠEGA SOCIALNEGA OKOLJA:	
• socialna podporna mreža/okolje	14

NAJPOGOSTEJŠI VZROKI odvzema:

- ❖ **Pri odvzemu je vedno prisoten dejavnik iz skupine pomembnih psihosocialnih značilnosti družine in nikoli ni bil vzrok le na strani otroka oziroma socialnega okolja.**
- ❖ **Pri ukrepu oddaje otroka v zavod so dejavniki vezani na otrokove vedenjske in čustvene težave, ki ogrožajo njegov osebni razvoj.**

**TOREJ GRE ZA ZAŠČITO KORISTI OTROKA,
KO JE OGROŽEN NJEGOV RAZVOJ PRI STARŠIH.**

ZAKLJUČEK:

Otrok ima pravico da pove, da se ga sliši in zaščiti – **ob temu je potrebno zagotoviti poenoteno obravnavo in njegovo čim manjšo izpostavljenost otroka, ki ob vsakem pogovoru z različnimi službami lahko utrjuje stisko in travmo!**

*VRATA, ZA KATERIMI SE SKRIVA DOBRO, JE TEŽKO ODPRETI;
VRATA, ZA KATERIMI SE SKRIVA ZLO, JE TEŽKO ZAPRETI.*

(Kitajski pregovor)